

Mayer dal tudi Franju Rajsterju, bivšemu županu blagega (?) spomina na svojo roko 73.000 kron. Mi povdarjemo, da je to storil dr. Mayer vrlo lahko mišljeno, kajti kdor pasiva in aktiva (dolgove in premoženje) Franja Rajsterja natančno pozna (in te razmere morajo vendar domačemu advokatu znane biti), tako ogromnega posojila ne bo na lastno roko dovolil, marveč se bo s celim načelništvom in nadzorništvom temeljito posvetoval — v posebni seji — ter vprašal: „Ali smemo toliko dati?“ Čemu se pa voli nadzorništvu? To naj ostreje graje vredno samooblastno postopanje dr. Mayerja je napotilo ljudstvo, ki je svoj s krvavimi žultji zasluženi denar v posojilnico vložilo, da je začelo resno premišljevat, kaj pa ko bi Ivan Vošnjak in Franjo Rajster svojih posojil ne mogla posojilnici vrniti? Nevarnost je velika za naše vloge, dvignimo iz posojilnice, predno bi vtegnilo biti prepozno. Govorjeno, storjeno! In vseljudstvo prihaja kakih 14 dni sem ob uradnih urah v posojilnico po vložen denar v takem številu, da je nastal za posojilnico „Run“ v popolnem pomenu besede. Žal, da je malo tako srečnih, ki bi dobili svoj denar. Prvi došli še prejemalejo po 200 K., kdor pozneje pride, ne dobi več, in dr. Mayer z bledim obrazom naznanja čakajočim vlagateljem: „Zdaj pa ni več denarja“, dasiravno je posojilnica po svojih pravih obvezah na vsaki stranki takoj 200 kron izplačati. Ne morete si misliti nevoljo ljudstva, ki ne prejme vsaj 200 kr. in mora po dve, tri, in še več ur daljno pot zastoj storiti. Slišali smo že, da je drug drugega preklinjal, pa kako ljudstvo zdaj preklinja dr. Mayerja, s kakimi priimki ga obklada, kaj takega še nismo dozdaj slišali. Nekateri vložijo prejetih 200 K. ali v nemški „Credit-Verein“ v Soštanju ali pa v novo ustanovljeno „Raiffeisenovko“ pri sv. Mhelu. Da bi se vzdigneni denar ne stekal v imenovana denarna zavoda, so si nekatere „kunšne“ glave izmislile izbornu konkurenco. Ustanovili so: „Obrtno hranilno in posojilno društvo Soštanj“. Pripomniti nam je da so to najudanejši pristaši Dr. Mayerja. In kedo so te finančne kapacitete? Načelnik je: Vinko Wokau trgovec v Soštanju, blagajničar je: Ivan Šmigovec klobučar, in tega namestnik: Ivan Zupanc gostilničar. No ali smemo vprašati in prositi za kakih 73.000 kr? To morajo biti sami Rothschildi? C. kr. zemljiščna knjiga čisto drugače govori. Gosp. načelnik nima — skoraj nič. G. blagajničar nima nič. G. namestnik ima manj — ko nič. Zdaj pa le po denarje!

Tako naši zanesljivi dopisniki. Bojimo se najhujšega in smilijo se nam vlagatelji, ki so v takih skrbeh. Ali — novega to ni nič! Prvaštvo je v vsakem oziru dogospodarilo in nedolžno, zapeljano ljudstvo plačuje račune za prvaške brezvestnosti.

Služaj v Soštanju nam je novi dokaz, da je prvaštvo vseh barv in strank velikanška nevarnost za ljudstvo.

res? — Rdečica je občila dekleta, kaj je stisnilo obraz v roke in tiho odgovorilo: »Ja«. — »Ja? Ja praviš?« je zaklical Zagorjan in prijel Roziko trdo za roko. »In na-me nisi mislila? Zagorjanova hči in Požurnikov fant, — ali ne veš, da ne moreta nikdar, dokler bude svet stal, skupaj priti?« Izpustil je Rozikino roko in rekel malo milejšo: »Ti si neumna deklica, ti si se pustila od fanta pregovoriti. To ti pač ni povedal, da te ima le za norca in te hoče še nesrečno napraviti.« »Ne, oče, tega noče. On me ima res rad, je Rozika odgovorila. Ali glasno jo je oče pretrgal: »Ne govori mi nič. Od tebe ne bodem izpoznal Požurnikovih ljudi. Ti hočejo le-to, kar nam je v škodo. Cela stvar je zdaj končana. Razumeš? K sreči je fant zdaj na planini. Dotlej smeš še na kor. Kadar zopet pride, se tudi to neha. Povej to učitelju.« Njegov glas je bil grozovit: »Ali ko bi zopet kaj slišal, potem bo huda. Kajti z nami in Požurnikovimi ni sporazumljenja. Preje gre Samskagora na potovanje. To sem ti hotel povedati in ravnanj se po tem.« — Brez da bi počakal odgovora, je vstal in šel v hišo. Zagorjanka je bila sedela pri odprtem oknu in poslušala pogovor. Čutila je veliko žalost, tako da je pozabila na svojo lastno bolelost. Materina ljubezen se je zbudila in nje, globoka in bolestna. — »Kaj pa si imel z Roziko?« je vprašala moža. — »To ti nič mar! je

Politični pregled.

Denar dela . . . Pred nami leži nekaj števil, ki označijo velikanske dobičke velikih kapitalistov l. 1906. Fabrike tkanega blaga v Pottendorfu, Kleinmünchenu, Floridsdorfu, so napravile velikanske dobičke; tako so znašali dobički lastnikov (akcijonarjev) od 10 do 11½% dividende. Istotako so se zvišali profiti pri rudniških družbah. Rudniška družba v Mostu na Češkem je plačala 15% dividende, severno-češka 12½%. Največje dobičke pa so dosegli kapitalisti v železni industriji. Družba železne industrije v Pragi je plačala 42½% dividende, kar znači, da dobi vsak član te družbe za vsakih 100 K 42½ dobička. Alpine montanska družba plačuje 18% itd. To je posledica kartelov. Železo, ki ga potrebuje kmet, obrtnik, država, je tako drago, da je to naravnost neznosno. V tem oziru naj bi storili poslanci svojo dolžnost in postrigli požrešnemu kapitalizmu krepmpje . . .

Grof Radecky. 5. prosinca t. l. je bilo 50 let, odkar je zatisnil Jožef graf Radecky, c. k. avstrijski in ruski maršal svoje trudne oči. Po vsaj državi se obhaja ta dan slovesno. Kajti Radecky je bil eden najpomembnejših vojskovodij avstrijskih. V najresnejših urah je z železno pestjo obvaril državo pred nesrečo in sramoto. Rojen je bil 2. novembra 1766 v Trebnici na Češkem. Kot 18 letni mladenič je vstopil kot kadet v kirasirski regiment št. 2. V vojski s Turki l. 1788. se je že opetovano odlikoval, zlasti pri obleganju Berbirja in Belgrada. Leta 1794 in 1795 se je bojeval kot ritmajster ob Renu. Ko je pričela vojna l. 1799, bil je že poveljnik pijonirskega kora. V bojih proti Francozi se je večkrat pokazala njegova hrabrost. Leta 1829 je postal general kavalerije in poveljnik trdnjave O'umec. Leta 1831 pa, ko se je pričela nova vojna v Italiji, postal je tam zapovedujoči general. Leta dolgo je vzdrževal tam mir, dokler ni prineslo viharno leto 1848 novih bojev. Zdaj je dosegel Radecky največ lovorič, ko je premagal Italijane v krasnih bitkah pri Sv. Luciji in Novari. Odlikovan z najvišjimi častmi, kakor so jih dosegli le najznamenitejši vojskovodje, je stopil Radecky v 91. letu svoje starosti v pokoj in je kmalu potem umrl. Za njegovim pogrebom je korakal sam cesar Franc Jožef. . . . Jeklena narava, železna volja in nepremagljiva hrabrost so bile lastnosti Radeckega. In te lastnosti so mu pripomogle tudi do naslova „očeta svojih vojakov.“ 50 letnica smrti grofa Radecky je velepomembni dan v avstrijski zgodovini.

Dopisi.

Pučava. Vri naš „Štajerc“, poročati ti moram iz našega kraja nekaj vrstic. Ker še nas ni sneg zapadel, ter imamo v kljub temu še tudi lepo vreme, imam prilžnost si ogledati naše razmere. Pri nas je že nekaj starišev, kateri preskrbijo za otroke nemški poduk. Zakaj pa grejo otroci v nemško šolo? Ko grem po cesti iz Št. Lovrenca proti Puščavi, me sreča mnogo šolarjev, kateri grejo mimo Puščavske šole v Št. Lovrenčino šolo. Vprašam jih, zakaj grejo v sosedno šolo; mi odgovorijo: Ker v Št. Lovrencu se nemško naučimo! Čast gre Št. Lovrenčkim

učiteljem; le tako naprej! To je potem razvidno, to lahko spozna vsak pameten človek. Zakaj pa plačujemo mi farani učitelje? Zato, da bi otroci v domači šoli se naučili potrebne nemščine. Pa več večjih posestnikov so hudi nasprotniki nemške šole, ako ravno sami znajo dobro nemški, ter svoje otroke lahko pošiljajo v mestne šole. Ubogim otrokom pa strahansko branijo nemškega uka. Koliko potem trpijo ubogi slov. fantje pri vojakah! Vojaška komanda je bila nemška vinkdar in še bo, ne bo slovenska, če se bi vai nasprotniki nemške šole na glavo postavili.

Opazovalec.

Sv. Barbara v Halozah. Mislite si, g. urednik, delovanje našega župnika Voglina! Ni mu bilo dovolj, da je vzel g. Ogradiji vinski mošt in zrne, temuž tudi mesečno plačo, katero je imel kot duhovnik, povrh še mu je moral plačati 20. kron. Ali mi farani gotovo znamo, da posestvo v občini Gradiš je za kaplanov strošek zabilježeno. Sedaj že ima tožbo radi poračanja, ker je mislil da so ubogi viničarji tako neumni, da se ne bodo znali pritižiti. Ali je to krščansko delo za župnika? ali imajo sedanjega časa duhovniki, od škofa dano nalogo, ubogo ljudstvo na deželi kar iz kože derati? Ali ste pozabili na pregovor: s kako mero merite, s takoj se Vam bode odmerjalo? in: kadar je posoda polna gre čez? Dne 26/XII. 07 je imel prtljikavec ali kaplan Rabuzek iz prižnice na poslušalce govor, in je izrazil, da je sedaj čas, vse slabe časnike odstraniti, in je pri temu „Štajarca“ posebej omenil. On dobro zna, da njemu ravno „Štajerc“ največ preglavic dela, ali mi se njemu ne bodemo dali komandirati, ker je premahne postave.

Proč, proč še mi pober,

Ti črni srakoper!

Škodljiv si nam faranom

Z Rabuzekom kaplanom!

Vsevedež.

Lastniki gozdov, pozor!

Kmet je še vedno premalo prebrisan, kajti vsak dan se vidi zopet lopove, ki ga opeharijo za njegovo lastnino. Lastniki gozdov, pazite na zaklade, ki jih imate v vašem drevju!

Iz okraja Brezno (Fresen) se nam piše v tem oziru:

Pred okroglo 2 letoma so prišli kranjski lesni trgovci v našo pokrajino. Šli so k 70 letnemu bolehnemu posestniku, ki je bil lastnik čez 200 johov. V gostilni nekega sorodnika se je pošteno pilo ter prodalo posestvo z vsem (konji, voli, krave, svinje, krmo, orodje) za 18.000. Krčmarica, brez katere bi se ta „kšeft“ ne naredil, je dobila zato pitano prase. Samoumevno je mislil posestnik, da je prodal posestvo za 18.000 goldinarjev, kajti toliko so mu že drugi ljudje ponudili. Ali dobil je pogodbo za 18.000 kron. Po lastni izpovedi kupcev je bil celotni inventar 7000 kron vreden. Za posestvo čez 200 oralov bi dobil kmet torej le 11.000 kron!!! Kupci so gozd posekali ter vzeli na zemljo hipoteko za 20.000 kron!!

To je en slučaj! Oglejmo si drugega. Isti kupci so se obrnili do nekega pijančevanju udanega kmetskega, ki je bil vesled pijančevanja popolnoma nezmožen za delo. Kupili so od njega 2000 metrov (Fastmeter) lesa za grozno nizko

ne bojim. Hujše kakor že je, ne more postati. Dolgo sem gledala, kako nas dela tvoje grešno sovraštvo vse nesrečne. Zdaj pa, ko se gre za srečo otroka, ne ostanem mirna. Nočem, da bi me Rozika še v grobu proklinjala, češ: moja mati me je izdala. Predno napravim Roziko nesrečno, moraš šele z mano stvar končati.« — »To bude že šlo.« — »Dokler bodem mogla govoriti, ne, Zagorjan«, mu je grozila. »Ne pozabi, da vem, da nisi bil v oni noči doma, ko se je Požurniku telico ustrelilo.« — Na te besede je postal Zagorjan bled kot zid. V prvem hipu je hotel na ženo skočiti in jo umoriti. Ali potem se je hripavo, nenaravno zakrohotal in je zapustil kuhinjo. Zagorjanka pa je padla na stol in pritisnila suhe roki na nemirno srce. Ni vedla, je-li dosegla zmage, ali bila je zadovoljna, ker je prvič kot mati za svojega otroka govorila. — Rozika pa je sedela z zaprtimi očmi in roke v naročju. Vroče ji je postalo v očeh in strašno je zajokala.

Tiho so šumeli gozdovi skozi noč. Od neke se je čulo šepetanje potokov. Nakrat pa je od daleč zagromelo: od Samskagore se je zopet kos skalovja odtrgal in šel v dolino. Rozika je pogledala s solznimi očmi proti gori in si mislila: Ali bode šla Samskagora na potovanje? . . .

(Naprej prihodnjič.)